

เรื่อง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

คำร้องที่หนึ่ง (เรื่องพิจารณาที่ ๑๖/๒๕๕๕) พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนายสมยศ พุกกะเวส เป็นจำเลยต่อศาลอาญา ความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๘ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๑๑๒ ในระหว่างการพิจารณาคดีจำเลยโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นกฎหมายที่กำหนดลักษณะของการกระทำความผิดคล้ายกับการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ ซึ่งให้ออกาสผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดสามารถพิสูจน์เหตุยกเว้นความผิดได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ แต่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่มีการบัญญัติเหตุยกเว้นความผิดไว้ และการที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ กำหนดโทษขั้นต่ำไว้สามปี ศาลจึงไม่อาจใช้ดุลพินิจในการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดน้อยกว่าสามปีได้ การบัญญัติกฎหมายและการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงเป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนไม่สอดคล้องกับหลักพอสมควรแก่เหตุ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และขัดต่อหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง

คำร้องที่สอง (เรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๕) พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนายเอกชัย หรือเอก หงส์กังวาน เป็นจำเลยต่อศาลอาญา ความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และประกอบกิจการจำหน่ายวีดิทัศน์โดยทำเป็นธุรกิจ หรือได้ประโยชน์ตอบแทน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๓๓ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔ มาตรา ๕๔ และมาตรา ๘๒ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ ข้อ ๑ ในระหว่างการพิจารณาคดีจำเลยโต้แย้งว่า ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ที่บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปีนั้น เป็นการกำหนดบทลงโทษสูงเกินจำเป็นและไม่ได้สัดส่วนในการลงโทษ กระทบต่อสิทธิของประชาชน ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และอัตราโทษดังกล่าวยังกำหนดไว้เกินกว่าที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ มุ่งหมายที่จะคุ้มครองพระมหากษัตริย์เป็นกรณีพิเศษเพียงผู้เดียว นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ได้เป็นกฎหมายที่สามารถจำกัดเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ ได้ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญามีใช้กฎหมายพิเศษตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕

ศาลอาญาเห็นว่า คำโต้แย้งของจำเลยทั้งสองคำร้องเป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ จึงส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) โดยให้รวมพิจารณาและวินิจฉัยไปในคราวเดียวกัน

ตามคำร้องมีประเด็นที่โต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ หรือไม่นั้น ฟังได้ว่าเป็นการขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล จึงเป็นการโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ เฉพาะวรรคหนึ่ง และวรรคสอง เท่านั้น ส่วนประเด็นที่โต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ เป็นบทบัญญัติที่รับรองสถานะขององค์พระมหากษัตริย์ว่าทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ และด้วยสถานะของพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐและสถาบันหลักของประเทศ รัฐจึงให้ความสำคัญคุ้มครองว่า ผู้ใดจะละเมิด กล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ ส่วนประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องรองรับให้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ มีผลใช้บังคับอย่างแท้จริง จึงไม่มีมูลกรณีที่จะอ้างว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ ได้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง หรือไม่

ในประเด็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง หรือไม่นั้น เห็นว่า การที่ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้พระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหนึ่งในรัฐธรรมนูญนั้น สืบเนื่องมาจากเหตุผลทางประวัติศาสตร์ โบราณราชประเพณี นิติประเพณี ซึ่งนอกจากจะมีลักษณะเป็นสถาบันหลักของประเทศแล้ว องค์พระมหากษัตริย์ยังทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะที่ผู้ใดจะละเมิดมิได้ จะกล่าวหาหรือฟ้องร้องในทางใด ๆ มิได้ และด้วยพระเกียรติคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นการผดุงไว้ซึ่งเกียรติยศของประเทศ และรักษาคุณลักษณะประการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงมีความชอบธรรมที่ต้องมีกฎหมายคุ้มครองมิให้มีการละเมิดพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐและสถาบันหลักของประเทศ ตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดการกระทำอันเป็นความผิดและกำหนดอัตราโทษแก่ผู้กระทำการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หากผู้ใดกระทำความผิดมาตราดังกล่าวก็จะต้องได้รับโทษทางอาญาเพราะเหตุแห่งการกระทำนั้น หลักการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ ที่บัญญัติรับรองว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมาตรา ๘ ที่บัญญัติรับรองและคุ้มครองสถานะของพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐและเป็นสถาบันหลักของประเทศ การกำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดจึงเป็นไปเพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนตามหลักนิติธรรม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม มิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง

สำหรับประเด็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่นั้น เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง อันเป็นเงื่อนไขแห่งการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้การกำหนดอัตราโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ก็เป็นการกำหนดเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิด เพราะความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท

หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นความผิดที่มีลักษณะของการกระทำร้ายแรงมากกว่าการดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทต่อบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ ประกอบกับเพื่อพิทักษ์ ปกป้องพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มิให้ถูกล่วงละเมิดโดยการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายได้โดยง่าย จึงไม่มีการบัญญัติเหตุยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษไว้ในทำนองเดียวกันกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๒๙ และมาตรา ๓๓๐ อีกทั้งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่ได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจงและไม่ได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง เพราะบุคคลทุกคนยังมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้ภายในขอบเขตของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์ นายจรัญ ภัคดิธนากุล นายจรูญ อินทจาร นายเฉลิมพล เอกอุรุ นายซัช ชลวร นายนุรักษ์ มาประณีต นายบุญส่ง กุลบุปผา นายสุพจน์ ไข่มุกด์ และนายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๒๙ ตอนที่ ๑๒๒ ก วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๕

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน
นายจิรัฏฐ์ องศลาภา
นางศรัณยา วีระกรพานิช
นางสาววนิดา ไชยชนตรตี ผอ.กค. ๗
นายสมฤทธิ์ ไชยวงศ์ ผู้เชี่ยวชาญ ๗ รักษาการแทน ผอ.สค. ๔
นายกาญจน์ วรกุล ผอ.สค. ๔
นางชนิษฐา โตโพธิ์ไทย ผู้เชี่ยวชาญ ๗

ย่อโดย นายจิรัฏฐ์ องศลาภา
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ ๔
นางศรัณยา วีระกรพานิช
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ ๗ ว